

Стасюк К.В.

*студентка 1-го курсу магістратури
факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр. передбачена необхідність комплексної побудови інституційних спроможностей адвокатури України, гармонізації законодавства, що регулює діяльність цього правозахисного інституту, до європейських стандартів. За таких умов дослідження організаційних основ діяльності адвокатури у європейських країнах, у тому числі країнах-членах ЄС, є актуальним саме у контексті відповідності національного законодавства європейським стандартам [1, с. 168].

Під «організацією адвокатської діяльності» слід розуміти правову й організаційну структуру адвокатури, створену для ефективної реалізації покладених на неї завдань. За допомогою організаційних структур здійснюється як сама адвокатська діяльність безпосередньо, так і забезпечуються юридичні, соціальні та інші гарантії цієї діяльності, у тому числі, й захист адвокатів від неправомірних дій і втручання в діяльність адвокатури з боку держави [2, с. 38].

Організаційні основи адвокатури визначають такий захист як важливу умову для належного здійснення адвокатурою її функцій. Об'єднання адвокатів в єдину професійну асоціацію діє як міцний фактор підсилення ролі адвокатури та забезпечення незалежності адвокатів при здійсненні адвокатської діяльності, проте кінцевим вигодонабувачем об'єднання адвокатів має бути суспільство [3, с. 2].

У країнах ЄС існують різні моделі організації самоврядування адвокатури. Найбільш поширена класична модель, у якій членство в адвокатурі пов'язане з належністю до палати адвокатів. Така структура побудована на принципах корпоративного управління, при якому частину повноважень члени палати делегують органам управління та здійснюється на підставі статуту організації, членство в якій та сплата членських внесків є обов'язковими. Особа, яка не є членом професійної організації адвокатів, не має права на здійснення адвокатської діяльності. Цієї моделі дотримуються Іспанія, Нідерланди, Бельгія, Франція, Італія, Греція [1, с.168].

Адвокатське самоврядування в Італії побудоване таким чином, що усі особи, які набули в установленому законом порядку статус адвоката, включаються до реєстру адвокатів певної колегії, яка є професійним об'єднанням адвокатів при кожному адміністративному судовому окрузі

(у кожній області та провінції, де є Трибунал, тобто суд першої інстанції). Організаційно італійська адвокатура складається з 160 колегій адвокатів, наявних у кожному судовому окрузі. Основним органом управління колегії є Рада ордену (Consiglio dell'ordine), яка вирішує питання про внесення претендентів до професійного списку адвокатів. Таке розпорядження про включення видається публічно і з цього моменту стає офіційним адміністративним актом, який надає адвокату «статус професіонала». Рада складається, як мінімум, з 5 членів (при загальній кількості зареєстрованих адвокатів на даній судовій ділянці до 50 чоловік), 7 членів (при 50–100 зареєстрованих), 9 членів (при 100–500 зареєстрованих), 15 членів (при числі зареєстрованих більше 1500). До складу Ради за посадою входять президент, секретар і казначей. У цілому повноваження Ради зводяться до таких: прийняття рішень в обсязі своєї компетенції; консультативні функції; контроль адміністративного характеру за здійсненням адвокатської діяльності та дотриманням професійної етики адвокатів; дисциплінарні функції; встановлення суми річного збору (внеску) у суворо визначених межах для покриття витрат колегії на реєстрацію в професійному списку, а також величини збору на видачу свідоцтв і оцінок гонорарів; функції, що стосуються ведення списку адвокатів; адміністративні функції (видача свідоцтв про членство, оцінка гонорарів та ін.). Розпустити Раду є правомочним Міністерство юстиції, яке здійснює адміністративно-контрольні функції за професійною діяльністю адвокатів, з урахуванням думки Національної судової ради. Вищим органом самоврядування в професійному співтоваристві всіх адвокатів Італії є Національна адвокатська рада. На кожній ділянці Апеляційного суду (Corte di Appello), які знаходяться в обласних центрах Італії, адвокатською спільнотою обирається адвокат із числа допущених до представництва у вищих судах, який і стає членом Національної адвокатської ради строком на 3 роки. Таким чином, італійська адвокатура діє під контролем державних органів (в особі Міністерства юстиції, вищих судів) у формі самоврядної корпорації з розвиненими централізованими структурами та єдиними органами самоврядування: Радою ордену і Загальними зборами членів [4, с. 145].

Друга модель характеризується тим, що палати утворюються за територіальною ознакою та об'єднують усіх адвокатів, внесених до списку на території тієї чи іншої федеральної землі. Типовим представником цієї моделі є Австрія. Згідно із Положення про адвокатуру, у кожній землі Австрії діє власна адвокатська палата (Rechtsanwaltskammer). Норми цього акта регулюють основні права і обов'язків адвокатів, закріплює вимоги, обмеження і заборони, які встановлюються щодо адвокатів, визначає систему органів адвокатури, а також порядок її формування. Юрисдикція кожної палати адвокатів поширюється на територію тієї федеральної землі, для якої ця палата була заснована, а також на всіх адвокатів, які внесені до списку

цієї палати адвокатів. Адвокатські палати є автономними і самоврядними юридичними особами публічного права. У кожній регіональній палаті є свій президент, віце-президент, колегія і дисциплінарна рада. Ключові завдання їх діяльності – нагляд за діяльністю адвокатів, підготовка нових кадрів, медичне і пенсійне страхування свої членів.

На федеральному рівні палати земель підпорядковані федеральній палаті (Rechtsanwaltskammertag) в складі якої є палата представників (Vertreterversammlung), Рада Президентів (Präsidentenrat), Виконавчий Комітет (Präsidium). Федеральна палата є активним учасником Міжнародної організації адвокатів (The International Bar Association) [5, с. 29].

Наступним органом адвокатського самоврядування в австрійській палаті є Пленарне засідання членів палати функції основні функції якого: визначення порядку своєї діяльності та діяльності Комітету; обчислення строку адвокатської практики; реалізація гуманітарних завдань палат; затвердження розміру внеску члена палати на розвиток адвокатської діяльності і на заходи в інтересах членів палати, особливо на забезпечення підвищення престижу професії адвоката; складення кошторису доходів і витрат, а також перевірка і затвердження всіх розрахунків палати; внесення пропозицій щодо зміни існуючого місця розташування палати адвокатів тощо [6, с. 114].

Кожен член адвокатської палати в Австрії зобов'язаний відраховувати внески на потреби палати, які відповідно до закону мають для всіх членів палати однакову величину. На всіх членів кожної палати адвокатів Австрії поширюється дія Дисциплінарного статуту 1990-х років. Таким чином, адвокатура в Австрії також будується за принципом самоврядної корпорації з елементами державного контролю (в особі міністерства юстиції).

Самоврядування адвокатуру у Німеччині включає в себе обов'язкові ознаки обох моделей, де діють колегії адвокатів, які утворюються за територіальним принципом і об'єднують адвокатів, приписаних до суду однієї і тієї землі. У Німеччині колегії адвокатів утворюються у єдину Федеральну палату адвокатів. Адвокатура в Німеччині будується на поєднанні державного контролю (в особі Земельного Міністерства юстиції та вищих земельних судів) за адвокатською діяльністю з самоврядуванням адвокатських утворень у палатах, що мають такі органи самоврядування, як правління, президія і загальні збори членів палати.

Наступна модель передбачає самоврядування адвокатурою через асоціації, спілки. Даній моделі системам самоврядування адвокатури містять східні риси. Наприклад, Шведська асоціація адвокатів, Спілка адвокатів у Швейцарії. Четверта модель передбачає здійснення управління через судові інсти, остання – управління за допомогою юридичної спільноти (Великобританія). До цієї моделі із певними застереженнями можна віднести Швейцарію (Спілка адвокатів), Швецію (Асоціація адвокатів). Усі вказані

моделі, крім моделі, яка передбачає самоврядування адвокатурою через асоціації та спілки, об'єднує те, що членство в палаті, колегії, судовому інні є обов'язковим [7, с. 192].

У завдання Шведської асоціація адвокатів входить підтримка високих етичних та професійних стандартів в юридичній професії, контроль у правовій сфері, захист загальних професійних інтересів своїх членів та досягнення єдності та консенсусу між ними. Асоціація адвокатів у Швеції складається з Ради, Дисциплінарного комітету і Секретаріату. Рада визначає напрями діяльності організації і виконує прийняті рішення, розпоряджається активами організації, призначає генерального секретаря, здійснює інші повноваження. Дисциплінарний комітет застосовує заходи відповідальності до членів організації за скоєні ними порушення. Секретаріат надає допомогу Раді і Дисциплінарному комітету.

У розглянутих європейських країнах система правового регулювання організації та діяльності органів адвокатури характеризується своєю фундаментальністю та ефективністю, яка була досягнена шляхом створення єдиних органів адвокатського самоврядування, які являють собою розвинені централізовані структури. Проте, Міністерством юстиції та вищими судами за діяльністю органів адвокатури вказаних країн здійснюється контрольні функції, що свідчить про залежність адвокатури від держави.

Список використаної літератури:

1. Руденко М. В. Організаційні форми адвокатської діяльності у країнах Європи (Німеччина, Швеція, Австрія). *Форум права*. 2016. № 2. С. 168–174.
2. Вільчик Т. Б. Системи органів адвокатського самоврядування в країнах Європейського Союзу: Італія, Німеччина, Франція. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 2. С. 38–45.
3. Бакаянова Н.М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. Н. М. Бакаянова. О., 2017. 42 с.
4. Деханов С.А. Адвокатура в Западной Европе: опыт и современное состояние: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11. М., 2011. 365 с.
5. Пронин А.В. Институт адвокатуры в Австрийской Республике. *Евразийская адвокатура*. 2012. №2 (3). С. 28-31.
6. Лазарева-Пацкая Н.В. Правовой статус адвокатских палат субъектов Российской Федерации : дис. ... кандидата юрид. Наук : 12.00.11. М., 2005. 211 с.
7. Деханов С.А. Организация адвокатуры и профессиональная этика адвокатов в Западной Европе. М.: Юрлитинформ, 2012. С. 180–220.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**